

Uppdragsbeskrivning för destruktion av spårodugliga träsliprar

Innehåll

1. Allmän beskrivning av uppdraget	3
1.1. Bakgrund	3
1.2. Historik	3
1.3. Väsentliga skillnader relativt tidigare avtal.....	4
1.4. Tekniskt data	4
2. Upphandlingens omfattning	4
3. Genomförandekrav	8
4. Redovisningskrav.....	11
5. Dokumentationskrav	11
6. Krav för transporter	11
7. Tillstånds- och kapacitetskrav	12
8. Digital registrering till Naturvårdsverket	12
9. El- och trafiksäkerhet.....	12

1. Allmän beskrivning av uppdraget

1.1. Bakgrund

Trafikverket och tidigare Banverket och Statens järnvägar har under lång tid hanterat träsliprar. Längre skedde detta utan särskilda krav, men med allt strängare miljölagstiftning har kraven skärpts på Trafikverket att ha kontroll över träsliprarna. Trafikverket tillämpar därför principen att genom flisning och förbränning destruera samtliga träsliprar som inte ska återanvändas i spår. Denna destruktion sker inom ramen för nationellt tecknade avtal.

Trafikverket, nedan kallat beställaren, klassar såväl kreosotimpregnerade som metallsaltimpregnerade spårordugliga träsliprar som farligt avfall (Avfallsförordningen (2020:614), EWC-kod 17 02 04*. I uppdragets samtliga delmoment ingår således hantering av farligt avfall. Av detta följer att det är beställarens skyldighet såsom avfallslämnare att kontrollera att såväl transportörer som mottagare av avfallet har de tillstånd som krävs.

Begreppet destruktion av träsliprar omfattar aktiviteterna mottagning, sortering efter behov, lagring, flisning och förbränning av farligt avfall, verksamhet som är tillståndspliktig enligt miljöbalkens 9 kapitel.

Transporterna kan ombesörjas av lastbil, tåg eller båt. Beställaren avgör vilket transportsätt som ska väljas i varje avrop.

Beställaren har som riktlinje att inte lagra träsliprar som skall destrueras ute i spår eller på bangård. Detta eftersom lagring som en del i att samla in farligt avfall är tillståndspliktig verksamhet enligt 9 kapitlet Miljöbalken.

1.2. Historik

Under perioden 2013-2022 har volymen träsliprar som destruerats inom ramen för befintliga avtal varit mellan 180 000 och 370 000 st med ett snitt på 250 000 sliprar.

För att få en uppfattning om massan väger en impregnerad träsliper utan befästningsplattor ca 80 kg. Befästningsdetaljerna väger ca 20 kg. Träsliprarna såsom avfall uppkommer när beställaren byter träsliprar i spår och detta sker i såväl små som stora projekt. Även rivningar av gamla spår förekommer. Små projekt kan vara ett växelbyte med 50 träsliprar medan stora projekt som spårbyten kan omfatta tiotusentals träsliprar. Dessa projekt är inte jämnt fördelade över landet år från år. Totalt har antalet olika hämtningsplatser uppgått till flera hundra per år. Små kvantiteter är vanligt förekommande.

1.3. Väsentliga skillnader relativt tidigare avtal

I tidigare avtal har tillägg gjorts för återtagande av befästningsskruv Heyback. Detta tillägg permanentas nu i detta avtal. Hanteringen är densamma som för befästningsplatta Heyback.

Under 2023 har Trafikverket börjat impregnera nya träsliprar med ett nytt impregneringsmedel benämnt RVP Repellent. Dessa sliprar kommer inte att betraktas som farligt avfall vid urtagning från spår, men så länge andelen repellentsliprar är litet i destruktionsfasen så ska dessa hanteras som alla andra träsliprar av effektivitetsskäl.

Den geografiska inledningen har ändrats till de civilområden som inrättas från 2024.

Inrapportering av farligt avfall till Naturvårdsverket har inarbetats i avtalet.

Inlandsbanan AB är avropsberättigad part i detta avtal med möjlighet att avropa för hela eller delar av sitt behov.

1.4. Tekniskt data

Den helt dominerande andelen träsliprar är spårsliprar av furu, men även längre växelsliprar och brosliprar förekommer sporadiskt. Spårsliprarna har måtten 240x155x2600 mm. Växelsliprarna har samma tvärsnittsmått, men kan ha längd upp till 8100 mm.

Träsliprarna kan ha mycket varierande ålder. Till totalt övervägande del är de kreosotimpregnerade, men en liten andel kan innehålla metallsalter såsom arsenik (uppskattningsvis 1 %, nedan kallade As-sliprar). För att en träsliper ska klassas som en As-slipper ska den innehålla minst 5 ppm arsenik. Det kan även förekomma en mycket liten mängd kontaktledningsstolpar, eksliprar och annat trämaterial.

Inkommande träsliprarna kan ha två befästningsplattor i stål påskruvade eller påspikade. Befästningsplatta av typen Heyback är fäst med fyra skruvar. För befästningsplattans utseende, se handling 2.7 Ritning Heyback underläggsplatta.

2. Upphandlingens omfattning

Uppdraget är fördelat på sex geografiska områden. Dessa områden överensstämmer med de civilområden som inrättas från och med 2024. För varje område ingår destruktion av alla de träsliprar som byts ut inom området, exklusive de träsliprar som återanvänds av Trafikverket självt eller övertas av museijärnvägar eller andra spårägare. Även mindre mängder av annat impregnerat trämaterial kan förekomma.

Avrop på detta avtal kan göras, förutom av Trafikverket och dess entreprenörer, av Inlandsbanan AB samt av museijärnvägar inom Sverige.

Följande prognoser gäller för uppdraget. I tabellen framgår även de vid upphandlingen kända större spårbytena 2024-2028 där träsliprar byts ut.

Geografiskt område - civilområde	Total prognosvolym per år (st)	Större spårbyte i plan	Tidsutsträckning	Antal träsliprar	Befästningstyp
Norra norra – Norrbottens län	20 000 st 2024 18 000 st 2025 18 000 st 2026 18 000 st 2027 18 000 st 2028	Pitebanan	2024	ca 10 000 (avdrag för återanvändning gjort)	Heyback
Södra norra – Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län	35 000 st 2024 46 000 st 2025 32 000 st 2026 32 000 st 2027 32 000 st 2028	Skelleftebanan	2024	ca 15 000 (avdrag för återanvändning gjort)	Heyback
		Slipersbyte Nedansjö-Vattjom	2025	ca 14 000	Heyback
Mellersta + Östra – Dalarnas, Gävleborgs-, Värmlands län, Örebro län, Västmanlands och Södermanlands län, Uppsala och Stockholms län	105 000 st 2024 110 000 st 2025 140 000 st 2026 85 000 st 2027 85 000 st 2028	Silverhöjds-spåret Ställdalen-Grängesberg	2026	ca 59 000	Heyback
		Sunne-Torsby	2025	ca 27 000	spik
Västra - Västra Götalands och Hallands län	32 000 st 2024 32 000 st 2025 32 000 st 2026 32 000 st 2027 32 000 st 2028				
Sydöstra – Östergötlands län, Jönköpings län och Kalmar län	41 000 st 2024 31 000 st 2025 31 000 st 2026 31 000 st 2027 31 000 st 2028	Linköping-Hjulsbro	2024	ca 10 000	spik
Södra – Kronobergs län, Blekinge och Skåne län	20 000 st 2024 20 000 st 2025 20 000 st 2026 20 000 st 2027 20 000 st 2028				
Summa	253 000 st 2024 257 000 st 2025 273 000 st 2026 218 000 st 2027 218 000 st 2028				

Volymerna träsliprar baseras på prognos för planerade större spårbyten samt utfall från tidigare år. Den totala volymen träsliprar för destruktion för hela landet beräknas till 220 000-270 000 träsliprar årligen.

Vid spårbyten kan beställaren välja att spara de träsliprar som har återstående livslängd för att lägga in dem på andra spår. Dessa volymer är inte borträknade från prognosvolymen ovan, men kan utgöra uppåt 20% i vissa fall.

Beställaren garanterar inte angivna volymer. Några minimivolymer per år och någon viss fördelning mellan de geografiska områdena kan inte heller garanteras. Detta beror på att beställarens anslag kan förändras relativt nuvarande planer, men också på att interna omprioriteringar kan behöva ske mellan olika spårarbeten inom Sverige och mellan de olika teknikslagen bro, spår, signal, el, geoteknik m fl.

I uppdraget ingår transport från hämtningsplats till behandlingsanläggning inkl lastning och lossning samt destruktion av träsliprarna på behandlingsanläggning. Därutöver ingår demontering av befästningsplatta typ Heyback med tillhörande skruv.

I uppdraget ingår både destruktionstjänst och transporttjänst. Beställaren förbehåller sig dock rätten att för varje enskild anmälan använda annan transportör då detta anses mer lämpligt. I dessa fall ansvarar transportören för lossning på mottagningsanläggningen.

I uppdraget ingår även att rapportera farligt avfall till Naturvårdsverket, se kap 8.

Vid lastning skall allt träslipersmaterial hämtas, inkl mindre delar av träsliprar ned till 20 cm. Beställaren har därutöver rätt att beställa helt avstädad uppläggningsplats. Leverantören ska vid förekomst av träslipersrester med en storlek understigande 20 cm kontakta beställaren för att ge beställaren möjlighet att komplettera sin beställning mot särskild ersättning.

Trasiga träsliprar som lastas i container ersätts enligt offererat tonpris. Eventuellt extraarbete i samband med lastning och lossning av trasiga träsliprar ersätts efter överenskommelse med avropande beställare.

Träsliprarna som hämtas ska vara rena från jord och sten. Extraarbete i samband med hantering av träsliprar bemängda med jord och sten ersätts av beställaren mot uppvisade av specifikation på utfört arbete.

Under kontraktstiden kommer beställaren att återköpa inkomna befästningsplattor, typ HeyBack med skruv, för återanvändning i spår. Historiskt har uppskattningsvis 5% av de inkommande träsliprarna befästningsplatta monterad. Andelen varierar med typ av projekt varje år. När träsliprar inkommer till leverantören och skruvhål efter Heyback-befästning upptäcks ska leverantören meddela detta skriftligt till kontraktsansvarig hos beställaren.

Trafikverket har rätt att styra om inleveranser om leverantören inte kan ta emot hela det behov som finns.

På kartan som följer framgår den geografiska indelningen för uppdraget. För varje geografiskt område tecknas ett kontrakt.

3. Genomförandekrav

Nedan framgår beställarens genomförandekrav. Genomförandet har följande turordning:

Steg 1 – Beställarens anmälan (avrop)

Beställaren skall anmäla till leverantören på avsedd blankett, se handling 2.10 (Anmälningsblankett träslipersdestruktion), det preliminära antalet träsliprar för hämtning och när träsliprarna kommer att finnas klara för bortforsling senast en (1) månad innan träsliprarna beräknas vara upplagda för bortforsling. Vid anmälan anger beställaren vilket datum träsliprarna kommer att finnas tillgängliga för bortforsling (uppläggningsdatumet).

Platsen hämtning ska anges med namn på driftplats och X- och Y-koordinater SWEREF 99.

Anmälan sker skriftligt via e-post. I samband med anmälan avgör beställaren transport önskas avropas eller ej. Innan beställaren fattar detta beslut kan samråd, om så är erforderligt, äga rum med leverantören. Om beställaren misstänker att kvalitén hos vissa träsliprar är så dålig att de inte kan lastas på vanligt sätt med bilburen gripklo ska beställaren i anmälan informera leverantören om detta. I anmälan anges också antalet sliprar med befästningsplatta, typ Heyback. Vid anmälan ska träsliprar som ska återanvändas för eget bruk eller av annan spårinnehavare vara undantagna.

Steg 2 – Leverantörens bekräftelse av anmälan

Leverantören bekräftar mottagandet av anmälan med underskrift och sänder kopia i retur inom tre (3) arbetsdagar. Varje enskild anmälan ska ha ett arbetsordernummer som leverantören fördelar.

Steg 3 – Väsentliga förändringar relativt anmälan

Om väsentliga förändringar framkommer efter det att anmälan gjorts skall beställaren snarast informera leverantören om dessa. Förändringarna kan avse hämtningsplats, mängd träsliprar eller när träsliprarna finns tillgängliga för bortforsling.

Steg 4 – Uppläggning

Upplaget skall vara ordnat av beställaren så att träsliprarna kan nås med timmerbil + släp (ca 60 ton totalvikt) på farbar väg. Banvall är ej att betrakta som farbar väg. Travarna av träsliprar skall vara placerade och ordnade så att inga strömförande ledningar skall kunna nås med bilkran i samband med lastning.

Steg 5 – Avisering av ankomstdatum

Inför avhämtning av träsliprar skall leverantören avisera beställaren sin ankomst senast två (2) arbetsdagar före avhämtning. Avhämtning skall ske vardagar mellan 07.00 - 16.00 om ej annat överenskommit mellan parterna.

Steg 6 – Transport inklusive lastning och lossning

Transport inklusive lastning och lossning av spårnoduliga träsliprar skall antingen ombesörjas av leverantören eller av beställaren anlitad annan entreprenör. Vem som ombesörjer transporten inklusive lastning och lossning överenskommets vid anmälan. Transportdokumentation tas fram av transportören och utgörs av anmälan tillsammans med fraktsedel som föraren upprättar i samband med lastning. Tågtransporter är ofta lämpliga vid större volymer. Tågtransporter kan avropas på offert efter överenskommelse mellan parterna.

Träsliprarna skall bortforslas inom en (1) vecka från det att de har lagts upp på omlastningsplatsen. Vid akuta behov av bortforsling där den normala framförhållningen en månad inte kan innehållas kan beställaren och leverantören samråda om möjliga lösningar från fall till fall.

För större projekt med kontinuerlig påfyllning av sliprar, exv. ett spårbyte, ska hämtning inledas senast en vecka efter att första träslipern lagts upp på omlastningsplatsen och avslutas senast en vecka efter att sista träslipern lagts upp omlastningsplatsen.

Inför transporterna ska träsliprarna, hela såväl som delar, lastas så att inget material faller av under transport. Vid förekomst att träbitar med en storlek understigande 20 cm ska beställaren erbjudas möjlighet att få helt avstädat mot särskild ersättning.

Vid järnvägstransport ingår framkörning från uppläggningsplatsen till spår med en sträcka av upp till 50 meter.

Lastbilar som används för transporter ska ha en minsta kapacitet motsvarande 350 sliprar per bil inklusive släp.

Steg 7 – Klarrapportering

Efter avslutad bortforsling skall leverantören rapportera till beställaren att hämtning är utförd.

Steg 8 – Mottagning och sortering

Vid mottagningen ska leverantören väga inkomna mängden träsliprar som faktureringsunderlag. Efter mottagning av träsliprarna ska leverantören sortera ut de träsliprar som har befästningsplatta Heyback monterad.

Steg 9 – Rapportering av farligt avfall

Leverantören rapporterar inkommet farligt avfall inom två dygn från mottagandet.

Steg 10 - Demontering av befästningsplattor, modell Heyback.

Samtliga godkända befästningsplattor och skruvar, typ Heyback, återköps av beställaren och ska därför demonteras.

Befästningsplattorna och skruvarna skall demonteras på ett sådant sätt att de inte tar skada. En okulär bedömning av skicket ska ske och plattor och skruvar med skador ska sorteras bort. Se handlingar 2.8-2.9 för exempel på godkända och icke godkända plattor respektive skruvar.

Demontering av befästningsplattor ska vara slutförd senast två månader efter inleverans av ett beräknat antal om ca 4000 plattor. Vid mer omfattande inleveranser ska demontering av underläggsplattor ske kontinuerligt.

De godkända plattorna och skruvarna skall förpackas genom stapling på lastpall enligt AKC.132-AKC.133.

Trafikverket Logistik ska kontaktas inför varje leverans när full lastbil kan skickas. Leverantören bokar transport på beställarens avtal. Transporten bekostas av Trafikverket Logistik.

Demonterade plattor och skruvar levereras till Trafikverkets kontrakterade anläggning för impregnering av träslipars där plattorna återanvänds, i dagsläget Rundvirke Poles i Ludvika.

Plattor av annan modell än Heyback tillfaller leverantören. Efter överenskommelse kan dock även plattor av annan typ än Heyback komma att återköpas av Trafikverket.

Steg 11 - Destruktion genom flisning och förbränning

Inga mottagna träsliprar får vidareförsäljas till företag, föreningar eller privatpersoner av leverantören. Samtliga mottagna träsliprar ska förbrännas.

4. Redovisningskrav

Leverantören skall på anmodan under kontraktstiden kunna redovisa till beställaren (avtalsansvarige):

- Anmälda träsliprar – leverantören ska skriftligen dokumentera det antal träsliprar som beställaren anmält och varifrån de anmälts.
- Nyttjade förbränningsanläggningar - leverantören ska skriftligen dokumentera till vilka anläggningar flis levererats.

Leverantören skall årligen senast 15 januari skicka till beställaren (avtalsansvarige) en skriftlig sammanställning över:

- föregående års mottagna mängder kreosot- respektive As-sliprar (antal ton) samt antal sliprar som inkommit med befästningsplatta monterad, typ Heyback, samt antal demonterade godkända plattor och skruvar, typ Heyback.
- Antal hämtningspunkter
- Andel egna (ej beställda av TRV/entreprenör) transporter (%)

Minst årligen ska leverantörmöte hållas mellan beställaren och leverantören. Var och en tar sina kostnader för dessa möten.

5. Dokumentationskrav

Leverantören skall föra anteckningar enligt 56, 57§ Avfallsförordningen (2020:614).

Anteckningarna som rör beställarens sliprar skall vid förfrågan vara tillgängliga för beställaren. Anteckningarna skall bevaras hos leverantören i minst tre år.

6. Krav för transporter

Se handling 2.11 Hållbarhetskrav på transporter, tekniskt godkänt material.

7. Tillstånds- och kapacitetskrav

Beställaren klassar både kreosotimpregnerade- och arsenikhaltiga sliprar som farligt avfall enligt avfallsförordningen (2020:614), EWC-kod 17 02 04*.

Begreppet destruktion av träsliprar omfattar aktiviteterna mottagning, sortering efter behov, lagring, flisning och förbränning av farligt avfall, verksamhet som är tillståndspliktig enligt miljöbalkens 9 kapitel. För denna destruktionstjänst kräver beställaren därför tillstånd motsvarande kod 90.440 (tidigare benämnt SNI-kod 90.006-1A).

Om leverantören avser att lagra träsliprar på annat ställe än inom det område som ovanstående tillstånd anger krävs tillstånd motsvarande kod 90.50 (tidigare benämnt SNI-kod 90.005-1B) eller kod 90.408. Leverantören ska ha de tillstånd som krävs för transport av farligt avfall enligt Avfallsförordningen. För leverantörer utanför Sverige gäller krav på motsvarande tillstånd som ovan.

I samtliga tillstånd ska inrymmas hantering av såväl kreosot-, kopparsalt- och arsenikhaltigt material.

Följande kapacitets- och tillståndskrav gäller för respektive geografiskt område:

Område Norra norra:	2 000 ton/år
Område Södra norra:	5 000 ton/år
Område Mellersta och Östra	15 000 ton/år
Område Västra:	4 000 ton/år
Område Sydöstra:	4 000 ton/år
Distrikt Södra:	2 000 ton/år

8. Digital registrering till Naturvårdsverket

I uppdraget ingår att leverantören rapporterar allt inkommet farligt avfall till leverantörens mottagningsanläggning till digitala avfallsregistret hos Naturvårdsverket. Rapportering avser farligt avfall som transporteras av beställaren, beställarens entreprenörer samt leverantören.

Det som ska registreras i digitala avfallsregistret vid Naturvårdsverket är avfallskod, mängd, transportinformation och datum. Säljaren kontrollerar, verifierar samt rapporterar eventuella avvikelser på leveransen som mottagits.

Rapportering till beställaren avseende genomförd registrering in i digitala avfallsregistret sker på samma sätt som beställaren idag tillhandahåller transportdokument.

9. El- och trafiksäkerhet

Arbete i närhet av järnvägsdrift är förenat med stora risker. Krav för el- och trafiksäkerhet kommer att anges i tillämplig omfattning för respektive anmält uppdrag. Travarna av träsliprar skall vara placerade och ordnade så att inga strömförande ledningar ska kunna nås med bilkran i samband med lastning.